

A'

TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL,

Nro 3.

Költ Bétsben, Sz. Jakab Havának (Júliusnak)
8-dik napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi Környülállások.

Basíleából Jún. 24-dikénn: — „Az ide való Polgármester Ochs Úr, vissza-érkezett már Párisból, a' hol múltatott va-la egy ideig: de mit végzett Párisban? arról, nagy hallgatás vagon. — A' Ná-polyi Udvar' Bétsi Követe Márkéze Gallo, itt tartózkodik egynéhány napoktól fogva. Innen Párisba fog menni. — A' Párisi Prusz-fzus Követség' Secretáriussa Gervinus Úr, vissza-tért ide Párisból. Tsoportosan vagonak most itt a' Német Ministerek, neve-

zetesen: a' *Württembergi* Hertzegnek *Kaempf* nevü Tanátsossá; a' *Leiningeni* Grófság' Fejedelmének Belső-Tanátsossa *Greihm* Úr; a' *Hannóverai* Választó-Hertzeg' részéről *de Ende* Úr; *Regensburg* (*Ratisbona*) Városából, a' hol ül a' Német-Birodalmi Gyűlés, Báró *Bulow*.“

A' *Maudachi* és *Rheingenheimi* (huzfonkettődik Júniusi) verekedésről azt írja Tsász. Kir. Hadi-Tárnokmester Gróf *Latour*, hogy mind a' Kémeknek mind a' hozzánk által-fzőkdösött Frantziáknak bizonyítása szerént, többre ment abbann az ellenség' vesztesége, két ezer embernél. Részünkről, 8 Tisztek; 378 Közemberek; 's 152 lovak résszerént el-húllottak, résszerént meg-sebesedtek; résszerént nem táltattak.

Kehlnél, Jún. 24-dikénn reggel, lövöldözni kezdette az ellenség a' Sváb Kerületbéli Katonaságot. Dél után ide által vólt már a' *Rajna*' jobb-melleyékénn: és a' *Sváb* Katonákat, kiknek Vezérjek, Német-Birodalmi Feldzeugmeister *Stain*; el is nyomta sántzos tanyájaikból. Meg-értvénn ezt Gróf *Latour*: azonnal Gróf *Sztáray* F. M. L. ot segítségére küldötte *Stain* Úrnak, és maga is vitt segítő népet valamennyit tsak vihetett: de mivel olly száma nevedekett vala már akkor az ellenség, hogy nem lett vólna tanátsos meg-bizgatni: illy környülállásokban, *Károly* Fő-

Hertzeg, *Hocze* F. M. L. ot, utánna indította Gróf *Latournak*; 's olly szándékkal vólt, hogy maga is a' *Sváb* Kerületbe vezzi útját: ha a' szükség úgy fogja kívánni.

A' *Sváb* Kerületben fekvő *Marchthali* Apátúrság' Praelátusa, ezer arany hadi segítséget küldött Ő Felsége' kezébe.

A' *Sieg* és *Lahn* folyó vizek között maradt Seregünknek, Hadi-Tárnokmester Gróf *Wartensleben* a' Vezére. Az ellenség, *Düsseldorff*-ig vonta vízfőza magát azon a' tájon.

Mannheimből Jún. 28-dikánn: — „A' *Zweybrückeni* Hertzeg' Ministere *Salabert* Pap-Úr, még is fogva tartatik itten: jól lehet a' Hertzegje, sok lépéseket tett már az el-fzabadításáért *Regensburg*bann is a' Német-Birodalmi Gyűlésnél. Mostanság a' *Bétsi* Udvar' részéről, következendő értelmű Jelentés tevődött a' *Regensburgi* Gyűléshez ezen tárgyra nézve: „hogy Ő Felsége a' Tsáfzár, nem úgy mint Birodalom' Feje, nem is úgy, mint egy a' Birodalom' Rendjei közzül, fogatta el ezen Ministert; hanem úgy, mint az *Ausztriai* Tartományok' és Státusok' Fejedelme; és hogy ezen el-fogatást szükségessé tette Ő Felségére nézve, az önnön maga-meg-tartása, 's a' közönséges bátorságnak munkálódása.“

Mannheimből Jún. 29-dikénn: — „A' melly *Frantziák*, *Landau* környékén tar-

tózkodtak vólt *Germersheim*-nál, 's a' *Queichi* erős línéákon belől: azok is, a' *Rajna'* felsőbb meljékeire takarodtak Jún. 26-dikán nagy siettséggel. — *Zweybrücken* Városa' tájjáról úgy visszavonták magokat a' Frantziák a' *Saar* vizén; hogy már most *Zweybrücken*nek *Mannheim*mal szabad egygyesülése vagon. “

Olasz-Országi Seregünk' vesztesége, a' *Valeggiói*, *Peschöriai*, *Dolcei*, és *Chiusai* viadalok után fel-számláltatván, úgy találtatott: hogy Strázsamestertől fogva Közemberig, estek el népünkbből kilentzvenen; sebet kaptak öt Tisztjeink, és száz kilentzvenhét alsobb-rendü Katonáink. Nem találtattak 274 Legények. *Strasoldó'* Reg. jéből: *Cruise* és *Ertl* Kapitányok Frantzia fogságba estek. A' Frantziák között, 3 Tisztek és 41 Közemberek lettek foglyainkká.

Tirolis Tartományának Fővárosából *Innspruck*ból írják, hogy Gróf *Wurmser*, a' maga Generálstábjának egy részével, oda érkezett Jún. 25-dikénn; 's más nap ebéden vólt *Erzsébet* Fő-Hertzegasszonymál. Jún. 27-dikén oda érkeztek a' Gróf *Wurmser* nevét viselő derék Magyar Lovasok is. Az nap estvéli 7 órakor, szokás szerént való gyakorlása vólt a' fel-fegyverkezett Polgárok' első Kompániájának, a' mellynek látására el ment *Erzsébet* Fő-Hertzegasszony is, együtt Gróf *Wurmser*rel, ki

a' Kompániának katonai gyakorlottságával való nagy megelégedését nyilatkoztatta, annak Kapitánya *Huszl* Ferentz Miklós előtt. Estvéli 9 órakor nagy és szép muzsikával tiszelték meg a' fegyveres *Tirolisi* Polgárok *Wurmser* Feldmarsalt, fáklják' világánál. Az Ösz Fővezér, gyakran ki nézett az ablakán, 's háládatos érzékenységgel nyilatkoztatta, olly véletlen meg-tiszteltetéséből származott örömét: 's mind annyiszor tapsolt és Vivátot kiáltozott az örvendező gyülekezet. Kevés idő múlva, a' Fő-Hertzeg-aszony is megmutatta magát az ablaknál, 's már ekkor még különösebb örömbe merült az egész Sokaság, és kiáltozta: *Éllyen a' mi kedves Fő-Hertzeg-aszszonyunk!*

Hogy *Buonaparte* Frantzia Vezér béakart rontani *Tirolis*ba: azt éppen nem lett volna szükség nékie szóval mondani; mert tselekedetével bőven ki-nyilatkoztatta abbéli szándékát. Ő mindazáltal egy Jelentést készített, 's a' mennyire lehetett, igyekezett is azt (de a' mint a' következő meg-mutatta maga kárára) közönséggé tétetni, mellyben, minekutánna előre botsátotta: hogy a' Frantzia Sereg bémenő félben vagyon a' *Tirolisiak'* földjére: mindent ígért nékiek elébb a' szokás szerént, az utánn pedig fenyegetődött arra az esetre, ha el nem fogadnák az ő ígéreteit. Kezekbe ment a' *Tirolisiaknak*

ezen előttök már nem esméretlen hangú Jelentés. — 'S mi ereje vala ennek reájok nézve? Az, a' melly a' tüzre öntött olajnak: mert még inkább fel-gerjesztette benne hív buzgóságoknak tüzét, úgy annyira, hogy Elöljáróik' serkentésére, nagy készséggel meg-esküdtek az itt következő igen fontos esküvés' formájával:

„Itt a' Mindenható szemei előtt fogadjuk Mi esküvéssel, hogy Istenhez, a' Religióhoz, a' Fejedelemhez, és kedves Hazánkhoz vonfzó hívségünk soha meg nem tántorodik. Fogadjuk, hogy a' Mindenható tiszteletét; szent hitünket; *Tirolis'* Hertzegi Grófjának a' mi Felsőleges Fejedelmünknek jussait; és a' Tartomány' határait; életünkkel, vagyonunkal és vérünkkel, mindnyájan kézfek vagyunk óltalmazni. Fogadjuk továbbá, hogy tartozott engedelmességgel fogunk viseltetni Elöljáróinkhoz 's az ő rendelkezéseikhez; és ezen engedelmességhez képest fogadjuk végtére, hogy akár külföldi, akár Tartománybéli Tsábitót veszünk észre; a' ki, pártütésre indító-beszédek, Írások, vagy tanáts-lások által igyekeznek észét veszteni a' Népnek, azt Mi, állapotjára és szemé-lyére való minden tekintet nélkül, vagy a' Helybéli Elöljáróknak, vagy a' Kerületbéli Fő Tisztnek bé-jelentjük. Isten minket így segéljen és a' Szent Évangéliom. Amen.

Mántuának a' Frantziák ellen való védelmezésében, igen foganatos hafzonnal forgolódott *Calvi* nevezetű nagy Matematikus Ex-jesuita.

A' *Mediolánumi* Citadellából (Kis Várból), erősen tüzeltek ki Vitézeink Jún. 20-dik napján a' Frantziákra, kikkel az nap kezdette el *Buonaparte* Vezérjek az ostrom-árkok' ásatását.

Maga *Buonaparte*, Jún. 17-dikén *Placentzia* Városába érkezett a' Generálstabsjával. Tsak hamar az utánn, oda érkezett Komisszárius *Salicetti* is. Más nap Hadi-tanáts tartatott, mellynek a' lett a' következése: hogy *Ograró* (*Augrarcrau*) Generális vezérlése alatt, 14 ezer *Frantzia* bé-állott *Bologna* (*Bonónia*) Városába, hova tsak hamar az utánn *Buonaparte* és *Salicetti* is el-érkeztek, 's oda várták a' Római Spanyol Ministert Ns *Azara* Urat is, a' ki, Jún. 21-dikénn indúlt ki *Mediolánumból*.

Toskána' Nagy-Hertzege *Ausztriai* Fő Hertzeg *Ferdinánd*, *Fossombroni* Urat nevezte Ministerjének, a' Frantziákkal előfordulandó dolgaira nézve.

Tegnap, egy Kurír érkezett *Bétsbe* *Velentzéből*, 's mindjárt ment ismét *Badenbe*, a' hol múltat most Ő Felsége, kitől feleletet kapván, *Pétersburg* felé folytatja sietős útját.

A' *Velentzei* Közönséges - Társaság, 130 ezerre nevei Földi-Katonáinak számát. — Még a' külföldön lévő *Velentzei* Minifterek is parantsolatot vettek onnan hazúl a' Kormányféktől; hogy semmi Idegennek, ki a' *Velentzei* Respublika' földjére szándékozna menni, pafzszust ne adjanak, *Nagy-Britanniából.* —

A' *Londoni* Újságok, 36 *Ángliai* hajókat számlálnak elő, mellyek, részszerént vassal, részszerént kenderrel, részszerént búzával, *Portugalliai* borral 's a' t. terheltetve, a' *Frantzia* Tengeri Rablók' kezébe estek mostanság; írják ellenben, hogy *Ánglus* Tengeri Kormányozó *Pellew*, hófzfas és tüzes viadal után el vett egy *Fr.* Katoná-hajót — *Concorde national* nevezetűt — mellyen 52 ágyúk; hatszáz *Legények*; és az előbbeni *Nemzeti* gyűlésnek tíz *Tagjai* voltak. Négy más *Fregátokkal* küldődött vala ez ki, valami titkos *Kommiffzióban*: 's azokat is üzette *Pellew* Vezér. *The Thames* nevű 36 ágyús *Fregátot* is, melly hajdan *Nagy-Britanniáé* volt, most ismét vissza-kaptak az *Ánglusok* a' *Frantziáktól*. *Skótziának* *Greenocki* Kikötőhelyébe pedig, egy *Jason* nevű 36 ágyús *Batáviai* hajót magok a' *Hollandus* Hajós *Legények* vittek bé, 's *Ángliai* szolgálatba állottak.

Párisból Jún. 21-dikénn: — „*Normándiai* partjainkra ismét bé akarnak szállani az *Ánglusok*, vagy talán szállítottak is már bé *Frantzia* Kiköltöztteket.“

A' *Pruffziai* Király' Követén kívül, sok más Német-Birodalmi Rendek' Követjeik — húfznál felesebb számmal — vóltak jelen azon a' Gyűlésen, melly, Jún. 22-dikénn tartatott *Hildesheimban*, a' Német-Birodalom' északi részeinek bátorságára nézve. Egy vólt az említett Követek közzül, a' *Kolóniai* Választó-Hertzegnnek, mint az *Arensbergi* Grófság' Fejedelmének Követe is.

Stain Generális' fő-quártéllyá, Június' 25-dikénn *Bühlben* vólt *Kehlől* két német mérttföldnyire a' *Sváb* Kerületben.

Frigyes - Belgyiomból. —

*Amsterdám*ból Jún. 18-dikánn: — „Újra egy idegen Hajóssereg — *Ánglus* és *Orosz* Katona-hajókból egyesültt — járkal a' *Texeli* part előtt, melly meg-visgál minden hajókat, és a' gyanúsokat el veszi.“

Hogy a' Nemzeti-gyűlés' Tagjait első tekintettel meg-lehessen különböztetni más emberektől: egy olly Nemzeti övet kezdtek el Azok viselni Jún. 20-dikánn, mellyre, arany betűkkel van fel varva, a' Nép Képviselőjét jelentő nevezet. Midőn az az öv fel van kötve a' Tagok' oldalára:

szokott fegyver-forgatással tefznek a' Strázsák nékiek tífzteletet. A' Gyülés' Elöl-ülőjének pedig, és a' Kommissziók' Tagjainak olly tífztelet tétetik, mint az előbbeni igazgatás alatt a' Helytartó-Hertzegei Familiának tevődött vólt, t. i. ki-állanak a' Strázsák mindnyájan, 's a' fegyver forgatást, lobogó zászló alatt és muzsika szó mellett víszik véghez. A' Prézesnek hatalom adatott, hogy ötven Katonát a' Hágai Örizetből, de nem többet, oda rendelhet tsupán maga parantsolatja által, a' hová szükségesnek látja.

Némelly Tartományai a' *Batáviai* Közönséges - Társaságnak, örömet szerették vólna azokat a' rész-summákat, mellyek, a' *Frantzia* Republikának fizetendő milliókból estek ő reájok, a' kassájaikbann lévő Fr. Papiros-pénzekkel (Asszinyátokkal) ki-fizetni. Vévén ezen kívánságot a' Nemzeti-gyülés, által adta azt, az úgy nevezett Finantz-Kommissziónak, melly, a' Közönséges-Társaság' jövedelmeire és költségeire ügyel: de ez azt felelte, hogy a' Kötés szerént, kész-pénzzül tartozik *Batávia*, vagy maga le-fizetni, vagy fizettetni Más által, azon száz millió lívert egésszen, mellyet a' *Frantzia* Republika kívánt tőle; 's Ő is szentül ígért annak, mint szabadítás' bérít.

A' drága Barátság mellett, sok panaszra szolgáltatnak okot a' Frantziák, a' Batavu-

soknak. *Zelándia* Tarománnya nem régen is panaszolta a' Nemzeti-gyűlésnek, hogy a' *Middelburgi* Frantzia Komendáns úgy fújja a' *Zelándiabélieknek* a' nótát, a' mint maga akarja.

Elegyes Tudósttások.

Egy *Frantzia* Katona, ki már 3 esztendőktől fogva teszi a' Katonai szolgálatot mint akárki, egy Leánykát szült a' *Há-gai* Kaszárnnyában, Jún. 16-dikánn. (*Olasz-Országban* is a' holt *Frantzia* Katonáknak testeik között, sok *Asszony-testek* találtak.)

Ángliai Státus-Secretárius *Dundas* Urat, ismét Ország-gyűlési Taggá választották ugyan *Edimburgban* 33 vokok: de a' Népek, mind ez ideig sints kedvében; sőt annak sepredékétől boldzúságot is szenvedett, midőn éppenn a' Király' születése napján asztalnál ült vólt a' Barátival. Összetolakodott t. i. sok Gyűlevészég a' Házhoz, 's annak ablakait kövekkel bé-hajigálta. Igyekezett *Dundas* Úr nem tsak szóval tsendesíteni a' Népet; hanem vetett is ki nékiek egynehány marok-pénzt: de annak felelete e' vólt: „Nints itt helye a' megvesztegetésnek.“

Az *Eszaki-Ámerikai* Közönséges-Társaságnak kereskedése, 's azzal együtt a' népesedése is, mind untalan gyarapodik. Még 1787-dik esztendőben, nem ment va-

la fellyebb ezen Respublika' Lakosainak száma két millió ötfüz harminthét ezenél: de most reá megy négy millióra. A' Ministerei és Consuljai, kik a' Kereskedési tárgyakra ügyelnek: *Európábann, Ásiábann, és Afrikábann*, negyvenre telnek. — A' mi nézi a' hadat: hogy az ebbe való elegyedéstől annál inkább visszatarthatathassa a' Kormányfűk ezen Közönséges-Társaságot: egy parantsolatot adott ki Máj. 23-dik napján, a' mellynek ereje szerént, nem szabad a' hadat folytató Feleknek, semmi ragadományyaikat eladni ezen Respublika' Kikötőhelyeiben (portusaibann).

Az *Amérika-meljéki* újabb Tudósítások, nevezetessenn azok is, a' mellyek magából *S. Lucia* Szigetéből költek Máj. 6-dikán, nyilván bizonyítják, hogy benn vagon ezen nevezett Szigetben Anglus Generális *Abercrombie* tizenöt ezer emberrel, és el is vett már akkor egy erős tanjákokat a' Frantziáknak: melly erőszakos diadalom, száz ember veszteségébe került. *S. Luciában* nints ugyan több, egy Batalion rendes Katonaságnál: de ott vagon *Frantzia* Vezér *Victor Hugues*, és ez gyúlasztja a' Lakosokat, kik azonbann utóllýára is kéntelenek lesznek még ugyan csak megadni magokat.

Anglia' s Hibernia' (Irrelándia) széleire, táborokat szállíttat az Udvar; a' Föl-

di, vagy a' Szárazon szolgáló Katonák' számát kettőzteti; 's neveli azon Hajósse-
reg' erejét is, melly, az *Angliai* és *Frantzia*-Ország között lévő szoros tengeren vizsgálódik. Ezen rendelkezésre indító okúl szolgáltak azok a' nagy tengeri készületek, mellyeket, a' Frantziák, *Vlieszingentől* fogva *Dünkirchenig* tétetnek, a' *Batáviai*, *Belgyiomi*, és *Frantzia* partoknál, a' hol t. i. felette sok ágyús-tónakok és szállító-hajók vagynak munkában.

Magyar Ország.

Ketskemétről Jún. 28-dikán: — „A' köz-hafzonra született Hazafiaknak egész Nemzetünkkel való meg-esmértetése, tudom, hogy kedves kötelessége a' *Hírmondónak*. Illy E. Hazafit kívántam általa meg-esmértetni, Tek. *Halász* Imre Úr' személyében, ki a' tudományok' előmozdítására tzelező példás buzgóságához képest, ez előtt ugyan két esztendőkkel, a' Réformátusok' *Debretzeni* Collégiumja' számára, 4 ezer; most pedig a' *Ketskeméti* Oskolának ezer forintokat ajándékozott; hogy ezen summákkal, jelesen nevelhesse azt a' fundust, mellyből segítettik mind két helyen a' tanuló Ifjútság. Szándékozik ez a' jó Úr még több Oskolákat is ekképpen boldogítani. Éltesse hát az Isten még sokáig! — hogy böltsen intézett, és serényen folytatott gazdaságának gyümöltsei-

ből, több több Fundátziókat tévén, ugyan annyi nemes öröm-forrásokat nyithasson magának, a' mellyek, világi életének elenyészése után áldást fognak ki-buzogni édes emlékezetére; és örökös ösztönt, halhatatlan tselekedeteinek követésére. “

Debretzenből Jún. 22-dikénn: — „Nálunk, ezen esztendőnek két első hónapjában, és még az azokat megelőzőtt Decemberbenn is, tsak kevés hidegek jártak: de bé állvann Mártzius és Április, ezek amazoknál, hidegebbek, deresebbek, fzelesebbek, 's minden hó és eső nélkül valók voltak, úgy annyira; hogy láttatott a' tavasz el vesztetni a' maga rendes útját, és természetét. Májusnak áldott esői okozták:

Hogy már bort és búzát reménylünk eleget,
Mellyekért kérésink, zörgették az eget.

Ungvárról Jún. 25-dik napján: — „A' Reformátusok' újj Temploma, jeles tzeremóniával szentelődött itt fel ebben az esztendőben, Áldozó-Tsötörtökönn. Magyar és Tót Prédikáttziókonn kívül, egy derék Orátzió is tartatott. Szívre ható módonn éneklettek a' *Sáros-Pataki Collégiumból* jött Kántor-Deákok. A' szomfzed Vármegyéből olly számosan gyülekeztek vala ide az Úri Rendek, azon nevezetes inneplésre, hogy közzülök százat vendégelt meg tsak maga az *Ungvári Püspök Bacsinfszky* Ö Exc. ja; ki a' Köz-

Népnek is tsinált mulattságot: egynehány hordó-bort tsapoltatván ki annak számára széllyel az útfzákön.

Pozsonból Júl. első napján: — „Nagy Méltóságú Özvegy Gróf *Pálffi* Jánosné Ö. Exc. ja második Kis-aszonyának, Iffjú Báró *Hunyady* Úrral lett szerentsés egybe párosodása, örvendetes tzeremóniával in-neplödött egynehány napokkal ez előtt *Királyfalván*. Ezen M. újj Párt, sok más fő Méltóságok' társaságában meg-vendéglette itt Jún. 29-dikénn Prímás Ö Eminentziája: estvére pedig, fényes Bált adott, Fő-Hertzeg *Károly'* tizteletére, ki a' Felső's *Alsó-Rajnai* Seregek' kórmányozását jeles gyözedelmekkel kezdette.“

„Egy Üresség esvén az ide való Káptalanban; annak ki-pótolására, Prímás Ö Eminentziája, a' maga érdemes Bibliothécáriussát Fő Tiszt. *Calovino* Urat nevezte Kánonokká.“

Bét s.

A' Fels. Udvar, 21 napokig tartandó gyáfzt vett fel e' Hónapnak 5-dikénn; arra a' híre, hogy a' *Saxóniai* Választó-Hertzeg Attya' testvérije, *Saxóniai és Kur-lándiai Károly* Hertzeg meg-halálozott.

A' *Frantzia* Király-kisafszonyt, az Iffjú Fő-Hertzegafszonyokkal egygyütt, jelesen meg-vendéglette a' napokban Gróf *Lasci*, a' maga *Dornbachi* Paraditsombéli *Diánna*-Templomában.

A' tűz által meg-károsodott *Kassaiak'* számára 411 forintot 's 20 xrt gyűjtöttek itt össze: a' belső Városban ugyan a' Polgári Seborvosok; Paróka-tsinálók, Viasz-árulók; Keményítő-készítők; Ónmívesek; Tímárok; és Szagos- 's Erős-víz-főzők: a' külső Városokban pedig Házi-gazdák.

Brüsszelből Jún. 20-dikán: — „Batáviának (Frigyes-Belgyiomnak) Vlieszingeni Kikötőhelyére rá ütöttek 5 Ánglus Katona-hajók, és igen tüzes viadaljok által, ki kaptak onnan két Frantzia hajókat.“

A' *Vesztfáliei Német Kerületben* fekvő *Cleve (Clivia)* Hertzegségbeli *Duisbourg* Városából írták Jún. 25-dikén, hogy *Börnönvilj* Frantzia Vezér, egy *Hollandus* Segofztályt, mellynek száma, 6 és 7 ezer között volt, a' *Düsseldorfi* sántzos táborba rendelt: de a' *Batavusok*, midőn már a' *Rajrán* által kellett volna jöni nékiek, kereken meg-mondották, hogy Ők a' magok szabadságjoknak és Republikájoknak védelmezésére kötelezték magokat; nem pedig a' Tsáfzárral való had' folytatásra: 's az egész Korpus szélllyel oszlott. Szöktek is által belőle, negyvenenként 's ötvenenként.

